

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. januarija 1877.

Obseg: Bolj na drobno o zlozbi zemljišč (Commassation). — Gospodarske novice. — Postava o nabiru rekrutov za letošnje leto v Avstriji. — Finančna postava za leto 1877. — Matičine knjige za leto 1876. — „Jezičnik“. — Popotne črtice. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Nemško-avstrijsko liberalno novinarstvo in vzhodno vprašanje. — Novice iz Turčije in o Turških zadevah. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Bolj na drobno o zlozbi zemljišč (Commassation).

„Novice“ so v zadnjem lanskem listu priporočale našim gospodarjem, prevdarjati korist in dobiček zemljiške zlozbe. Veseli nas, da to priporočilo ni bilo govorjenje v burjo, ampak da nam je od umnega kmeta iz Gorenskega došla želja, naj bi kaj več na drobno povedali, kako se ima zložba zemljišč izpeljati, da nameravana nova stvar postane kmetovalcem bolj jasna.

Radi vstrezamo tej želji in s tem, mislimo, najbolje, ako kmetovalcem naznanimo načrt postave za zložbo zemljišč po osnovi ministerskega svetovalca K. Peyrer-ja.

Tako-le se glasi omenjeni načrt, o katerem se vé da se more premeniti marsikaj:

O predmetih te postave.

§. 1. Ta postava se tiče zamenave zemljišč, kedar gre za njihovo zložbo z namenom boljšega gospodarstva in naprave skupnih poljskih potov (kolovozov).

O vzajemnih pravicah zemljiških posestnikov.

a) Z ozirom na zameno.

§. 2. Zamena zemljišč cele vasi ali cele občine se zamore zoper voljo posameznih lastnikov le takrat zgoditi, če je:

- več kot polovica posestnikov tistih zemljišč, katera se imajo zamenjati in na katera najmanj dve tretjini cele dotične katastrske zemlje spada, z zameno zadovoljna, in
- če se ta gospodarstvu koristna zložba popolnem ne more drugače izpeljati, kakor s tem, da se tudi zemljišča nasprotovalne manjšine privzamejo v zložbo.

§. 3. Pri številjenju glasov se v poštene jemljejo tisti posestniki in tista zemljišča, katera so po §. 7. in po prostovoljnem dogovoru izvzeta od zamenave.

§. 4. Solastniki enega in istega zemljišča se pri številjenju glasov štejejo za eno osebo (en glas). Ako pa so ti solastniki različnih misli, potem velja dovolitev zložbe takrat, ko najmanj polovica njih po zemljiški razmeri zložbi pritrdi.

§. 5. V paragrafu 2. in 4. navedeno številjenje glasov velja tudi za vse druge primerljeje, kjer je v

tej postavi govor od sklepov večine zemljiških posestnikov.

§. 6. Določbe §. 2. veljajo tudi takrat, če se ima zamenjati

- najmanj tretjina skupaj se držeče zemlje kake vasi ali občine,
- najmanj tretjina skupaj držečih se njiv ali senožeti kake vasi ali občine,
- skupaj držeče se zemljišče, za katerega bolje gospodarstvo se po večinskem sklepu imajo v smislu vodne postave narediti vodne naprave ali pa po §. 11. te postave cestne naprave, in se taka naprava zamore pripravno in koristno izvršiti le, če se poprej po zameni njih zložba izpelje.

§. 7. Zoper voljo lastnikov se pa ne smejo zamenjati:

1. Vrti, nogradi, hmeljniki, gozdi, ki čez 2 orala merijo, ribniki, vodé take, ki služijo obrtnijam ali pa so posebne vrednosti za kmetijstvo;

2. jame z ilovico, laporjem, peskom, jame, kjer se apno in skril lomi, kraji, kjer šoto, premog in mavec kopljejo, in tudi taka zemljišča ne, kjer tekó zdravilne vode, kjer je kak odprt rudnik in katera služijo obrtnijskim napravam.

§. 7. Vsak deležnik ima pravico zahtevati, da toliko in toliko vredno zemljišče kolikor mogoče blizo svojega posestva pri zameni dobí, kolikor je njegovo vredno. Če se v namen zložbe razločki med zemljiščem in zemljiščem ne dadó popolnem poravnati, naj se poravnajo v denarji.

§. 9. Če se lastnik v denarji odškoduje, je ta denar pritklina posestva. Pri izplačevanju taci odškodninskih kapitalov se ima po obstoječih postavah ravnati, da ne trpi nihče drug kake škode, če ima morebiti lastnik na tistem zemljišču kakošen dolg itd.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

* *Amerikanske jeklene motike*, katere so bile v 27. listu lanskim „Novic“ s pohvalo naznanjene, je družba kmetijska Kranjska dobila iz Dunaja iz zaloge Ad. Polaka. Dodal je še družega vrtnarskega orodja, ki ga vsak lahko ogleda v pisarnici družbe kmetijske v Ljubljani. Ker je, kakor vsak vé, jeklo veliko močnejše od železa, zato so motike in vse drugo orodje veliko bolj lahke od navadnih, vendar pa trdne tudi za težko delo.

Cepiti moramo tedaj ali predno sok v trte stopi, ali potem ko sok preneha. Ko nastopijo meseca svečana lepi solnčni dnevi, da je zemljina zmrzlina odjenjala, takrat je pravi čas, da trte cepimo; če pa sedaj zamudimo pravi čas, pa pozneje meseca maja; vedno pa bomo bolje opravili, če moremo cepljenje svečana meseca izvršiti, vsaj večina mojih skušenj, katere sem ali sam napravil, ali pri družih videl in od drugih slišal, to potrjuje. (Kon. prih.)

Bolj na drobno o zložbi zemljišč (Commassation).

O vzajemnih pravicah zemljiških posestnikov.

(Dalje.)

b) $\frac{1}{2}$ ozirom na napravo potov.

§. 10. Če za boljše gospodarstvo zemljišč, do katerih ne pelje noben stanoviten kolovóz, je ali naprava novih potov ali pa prestava že obstoječih poljskih potov kam drugam potrebna, katerih na novo napraviti ali pa preložiti občina (soseska) ni dolžna, in če to napravo ali pristavo poljskih potov sklene večina dotičnih posestnikov, takrat je manjšina posestnikov zavezana, se podvreči temu sklepu.

Od občinskih zemljišč.

§. 11. Ako se v razdelitev privzemó taka zemljišča, katera spadajo v glavno premoženje občine ali njenih zavodov, in če se dotičnim občinarjem odškodnina za razdeljeno zemljišče ne zagotovi s kakim drugim zemljiščem, takrat se mora za tako razdelitev v smislu občinske postave pridobiti dovoljenje po posebni deželni postavi.

Ta določba pa ne veljá za poljske poti in puštev, ako se prevzamejo v zložbo.

Če v prihodnje imajo se občinska zemljišča (občinsko premoženje, občinska lastnina, premoženje skupine) razdeliti, naj se s tako razdelitvijo, kolikor mogoče, združi zložba zemljišč.

Od gospósk, katere zložbo nadzorujejo.

§. 12. Če zemljišča, katera se imajo zamenjati, stojé pod oskrbjo kake javne gospóske (fidejkomisa, kuratele itd.), ta gospóska ne sme zabraniti zamene takrat, če se po zloženem zemljišču dokaže na mapi ali s službenim spričevalom županstva, da primenjano zemljišče najmanj tolikošno vrednost ima, kakor zamenjano.

Kaj pa takrat, če zemljišče, ki se ima vsled zložbe zamenjati, je zadolženo?

§. 13. Ugovor kakega upnika proti zameni zadolženega zemljišča more le takrat veljavo imeti, če je zemljišče, katero se ima zamenjati, več vredno memo tistega, ki se ima primenjati.

Kaj pa, če zemljišče, ki se ima vsled zložbe zamenjati, ima servitutne dolžnosti?

§. 14. Tisti, ki imajo kako servitutno pravico do zemljišča, ne morejo nič ugovarjati proti zameni. Njih pravice postanejo vsakako veljavne po določbah občnega državljanskega zakonika.

Služnosti, katerih po izvršeni zameni ni več treba, odpadejo brez odškodovanja.

Od upravnih gospósk.

§. 15. Upravne gosposke (Verwaltungsbehörden) se v zadeve te postave nimajo nikoli službeno utikati, ampak le na prošnjo dotičnih strank, in sicer:

- a) kot razsodne gosposke takrat, kedar nastanejo prepri o zložbenih zadevah, katere razsoditi jim ta postava prepušča;
- b) da sodelujejo vselej, kedar stranke zahtevajo nji hove pripomoči.

§. 16. Ravno tako kakor upravne gosposke imajo tudi sodnje in pa finančne gosposke dolžnosti strankam o zložbenih zadevah potrebne prepise in izpiske iz dotičnih aktov in javnih bukev kakor hitro je mogoče z dostavkom povrnjenja podajati.

O sestavi odborov in pridobitvi tehničnih organov.

§. 17. Vdeleženi posestniki morajo pravice in dolžnosti sami med seboj določiti, pa tudi ustanoviti vse, kako se bo postopalo pri izvrševanju zložeb.

§. 18. Za oskrbovanje skupnih zadev imajo udeleženci odbor voliti in pa enega tehnika (inženirja). Odbor in tehnik se ima tudi takrat voliti, kedar več kot polovica udeležencev to zahteva.

Voli se pa odbor in tehnik tako, da tisti veljajo za izvoljene, ki so dobili čez polovico glasov vseh za volitev upravičenih posestnikov; glasovi se pa računajo po katasterski razmeri dotičnih zemljišč.

§. 19. Izvoljenemu odboru in tehniku se ima izvršitev zložbe izročiti.

Kedar se načrt dela, po katerem naj se zložba izvrši, se ima vselej na to gledati, da v zložbenem okraji ali v enem delu tega okraja raztreseno ležeča zemljišča različnih gospodarjev se tako skupaj zložijo, da vsak posestnik kolikor mogoče svoj delež skupaj dobi in tako, da je dobremu gospodarstvu ta zložba najbolj ugodna; pogledati pa se mora pri tem tudi na dobro napravo potov in mostov, na to, če bo treba kako mokrotno zemljišče osuševati ali suho močiti in na še druge zemljiščem koristne poprave.

Pri napravi poljskih potov je gledati na to, da so kolikor mogoče prav in namenu primerno narejene, da imajo trdno podlago, so kolikor mogoče ravne, kakor to zahteva dobro in lahko gospodarstvo in da vsak gospodar na svoje zemljišče tako pride, da mu ni treba čez tujo zemljo iti ali voziti.

§. 20. Za zložbo zemljišč, k se doseže po večini glasov vseh udeležencev, je neobhodno potreba, da se naredí izkaz vseh upravičenih lastnikov, ki se ima sestaviti po pripomočku javnih knjig in po registrih posestva; ta izkaz pa se ima kontrolirati po pogledu zemlje, katera se je v zložbo vzela.

§. 21. Kedar je to delo končano, mora zemljemerec (tehnik) začeti s preiskovanjem lege zemljišča v dotični občini in pa najti, kako tu in tam svet visi itd. Na podlagi teh preiskav naredí zemljemerec načrt osuševanja in močenja zemljišč, kjer je to mogoče.

§. 22. Dobroto tega ali unega zemljišča in obseg enakih dobrot imajo udeleženci preiskati, in to cenitev imajo vsi lastniki ustanoviti.

§. 23. Vvrstitev zemljišč in meje potov ima zemljemerec, ko jih je načrtal, vsim zbranim deležnikom razložiti, in še le, ko so oni ta načrt sprejeli, mu sme za podlago njegovega naprejšnjega delovanja služiti.

(Konec prihodnjič.)

Živinozdravniška skušnja.

* *Zdravilo proti driski sesajočih telet.* Marsikatero zdravniško poskušnjo zoper drisko sesajočih in odstavljenih telet sem v „Novicah“ bral in pri teletih poskušal; pa se mi ni nobena tako dobro obnesla, kakor brinjeve jagode stolčene in s svinjskim salom zmešane, tako da je mogoče kroglo v velikosti srednje

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. januarija 1877.

O b s e g: Bolj na drobno o zlozbi zemljišč (Commassation). (Konec.) — O cepljenji trt. (Konec.) — Zarubljenih posestev vničevanje po dolžnikih. — Bolezin na krempljih kuretine, posebno puránov. — Še nekaj proti driski sesajočih telet. — Denarna kazen v prid ljudski šoli. — Spomini na planine. — Novice iz Turčije in o Turških zadevah. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Bolj na drobno o zlozbi zemljišč (Commassation).

(Konec.)

§. 24. Ko so udeleženci načrtali osnovo zlozbe in so vsi s tem načrtom zadovoljni, potem se začne razvrstitev zložbenih zemljišč med posamesne posestnike. — Če lastniki se ne zedinijo o tem, potem je treba prevdarjati, zakaj se ne more zadostiti vsem željam.

§. 25. Za pritozbe nezadovoljnim se dovoli obrok od 30 dni. Kdor ta čas zamudi, zgubi pravico daljšne pritozbe.

§. 26. Ko so bile vse pritozbe rešene in se načrt zlozbe za veljavno spoznal, potem se nova posestva na polju zaznamvajo in napravijo se pisma nove razdelitve. Vsi deležniki se povabijo k temu opravilu z dostavkom, da tisti, kdor sam ni prišel k temu delu, kaže, da je zadovoljen s tem, kar se je brez njega zgodilo.

§. 27. Vsako pismo razdelitve mora obseči poprejšnje posestvo vsacega posamesnega deležnika, pa tudi novo posestvo po dovršeni razdelitvi in vse drugo, za kar so se udelenci pobotali.

§. 28. Meje vsacega zemljišča, ki ga je lastnik po zlozbi dobil, so po naukazu §. 845 splošnega državnega zakonika tako zaznamovati, da so očividne in nepremakljive.

O stroških zemljiške zlozbe.

§. 29. Stroške zamene zemljišč in pa stroške za napravo skupnih potov itd. plačajo lastniki dotičnih zemljišč; ti stroški, če se deleženci kako drugače ne pogodijo, se odmerijo po različni velikosti zemlje, katero kdo ima.

§. 30. Kar se tiče drugih davščin in kolekov, se sme od državnega postavodajstva pričakovati, da se odpustijo o tej zadevi, katera bode gotovo na korist deležnikom, a tudi državi.

To je načrt, po katerem bi se utegnila postava za zložbo zemljišč izdelati. Podali smo ga našim gospodarjem zato, da bolje razumejo, kaj je zložba zemljišč, ki nič družega ni, kakor zaména zemljišč za bolj zložno in po tem koristnejše gospodarstvo.

O cepljenji trt.

Govoril prof. Povšè v Metliki 27. decembra 1876.

v kmetijskem shodu.

(Konec.)

Kdor pozna cepljenje sadnih drevesec, ta zna tudi trto cepiti, ker cepi se ali v sklad, ali z nasadom, s priklado itd. Nekateri cepijo v deblo nad zemljo, drugi v enoletni les in v zelene mladike; še drugi, posebno Francozje, ki so pravi mojstri v vinoreji, pa cepijo vedno v deblo pod zemljo, in to je tudi po mojih mislih najbolje.

Cepi pa se pod zemljo v deblo tako-le: Trta se krog in krog za dober čevlj globoko odkoplje, da je deblo lepo od zemlje oproščeno, tako, da na njem moremo lahko cepljenje izvrševati. Odreže se podzemeljsko deblo gladko za pol čevlja pod zemljo in s kunjjo dobro odrgne, da se zemeljskih delov oprosti, to pa zarad tega, da se z nožem lahko dela, a se vendar nož prehitro ne skrha, kar bi se sicer zgodilo, ako bi rezali po deblu, od zemlje umazanem. Tudi ni dobro, če v preréz ali sklad pade kaj zemlje.

Sedaj pa se moramo odločiti: ali bomo cepili v sklad, ali z nasadom, ali drugače.

Ker je našim gospodarjem najbolje znano in priljubljeno cepljenje v sklad pri sadnem drevju — čeravno to ni najbolje za cepljenje sadnih dreves — bomo odločili se za cepljenje v sklad, katero je pri trti primerno in porabljivo. Predno prekoljemo deblo, moramo preskrbljeni biti s cepiči, katere moramo narezati ali pred zimo ali vsaj koj v začetku svečana na taci trtah, ktere poznamo, da so rodovitne, zdrave, neoprhljive, stanovitne v cvetji, ne prestare, ne premlade. Taki suho narezani cepiči, ako se ne rabijo kmalu, se spravijo v hramu v pesek zakriti, ali se pa na suhem in senčnem kraju blizo poslopja v zemljo zakopljejo.

Sedaj se pripravi cepič, ki se v podobi zagojzde na obeh stranéh obreže in varno vtakne v skrbno razgnani razklad; to pa se doseže, če se na sredi razklada vžene zagojzda. Paziti je treba, da se cepič lahko brez sile spravi v razklad, a ne, kakor se velikrat godí, da se s silo noter tiščí, tako, da ves raztrgan in strť dospe v divjaka. Potem se vé, ni čuda, da ne požene. Skrbeti moramo dalje, da se cepič vtakne tako, da se koža cepiča popolnoma spoja s kožo trtnega